

LUONNONVARA-ALAN TOIMIALAKLUSTERIN KOKOUS	Muistio
---	---------

Aika:	15.4.2024 klo 12.30 – 16.10
Paikka:	Lapin ammattikorkeakoulu, Jokiväylä 11, Rovaniemi Kabinetti B133A & Teams

Osallistujat: Anne-Mari Söderström, pj.
Kaija Kinnunen, MTK
~~Aino Kurtti, MTK~~
Eija Nurmela, MTK/yrittäjä
Tuomo Marttila, Metsätalousyrittäjä
~~Olli Lipponen, Metsähallitus Metsätalous Oy~~
Anna-Riikka Lavia, Arctic Ice Cream Factory
Jari Kurtti, Arctic Superfoods
Rainer Peltola, Luonnonvarakeskus
Rauno Kuha, Luonnonvarakeskus
Johanna Leppälä, Luonnonvarakeskus
Veikko Maijala, Lapin AMK
Anne-Mari Väisänen, Lapin AMK, sihteeri
Janne Näkkäläjärvi, Saamelaisalueen koulutuskeskus
Kyösti Paloniemi, Lapin koulutuskeskus REDU
Ulla-Maija Poranen, Lapin koulutuskeskus REDU
Maarit Vilppunen, Lapin koulutuskeskus REDU
Jarmo Saariniemi, Ammattiopisto Lappia
Hanna-Riina Vuontisjärvi, Kolarin kunta, Luonnontuotealan kasvukoordinaattori -hanke
Inga Savukoski, Lapin TE-toimisto
Marjut Luttunen, Lapin TE-toimisto
~~Hanna Leena Pesonen, Lapin liitto~~
Anne Ristioja, Lapin ELY-keskus
~~Paula Alho, ELY-keskus~~
Virpi Anunti, ELY-keskus
Tuula Uusipaavalniemi, ELY-keskus (ennakointivastaavien verkosto)
Antti Haase, Lapin AMK, kohta 6

1. Kokouksen avaus, asialista ja sihteerin valinta

Puheenjohtaja avaa kokouksen.

1. Kokouksen avaus, asialista ja sihteerin valinta

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.36. Asialista hyväksyttiin. Sihteeriksi valittiin Anne-Mari Väisänen.

2. Läsnäolijat

Todettiin läsnäolijat (ks. osallistujalista yllä) sekä jäsenmuutokset.

Laura Hokajärvi ja Johannes Vallivaara eivät enää ole mukana klusterissa ja Rauno Kuha on jäämässä pois tulevan kesän jälkeen. Uusia jäseniä ovat MTK:lta kenttäpäällikkö Aino Kurtti ja yrittäjä Eija Nurmela sekä Lukelta erikoistutkija Johanna Leppälä.

3. Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen 28.8.2023 muistio löytyy [luonnonvara-alan klusterin Lapin luotsi -sivulta](#).

4. Terveiset toimialaklustereiden pj-kokouksesta

Toimialaklustereiden puheenjohtajien ja ennakoitivastaavien kokous pidettiin 2.2.2024. Koollekutsujana oli matkailuklusteri. Kokousaineistot löytyvät koottuna Luonnonvaraklusterin Teamsin Klustereiden pj-tapaamisista-kansioon.

Anna-Riikka Lavia kertoi kokouksen antimista: matkailualalla on päästy koronan jälkeen hyvin vauhtiin, potentiaalia ja kasvun mahdollisuuksia on. Sähköisyys ja tekoäly haastavat. Monipuolistuvalla elintarvikealalla on liitännäspintoja monelle alle. Pelialalla uusien yritysten aloitusmahdollisuuksia. Kaivosten tuottamalla raaka-aineilla vahva kysyntä, toiminta turvattu pitkälle tulevaisuuteen. Teollisuuden näkymät hieman heikentyneet. Energiakeskustelussa korostuvat omavaraisuus ja huoltovarmuus. Asuntorakentamisen tilanne tiukka ja pysähtynyt.

Toimialaklustereiden yhteiseksi vuoden 2024 teemaksi on sovittu datatalous ja tekoäly, joka on tämän luonnonvaraklusterin kokouksen asiakohtana 6. Puheenjohtajatapaamisessa toimitusjohtaja Jani Siivola, Konsulttitoimisto Reddo Partners Oy piti alustuksen teemalla, Miten tekoäly vaikuttaa työhömmme? Esityksen diakooste löytyy tutustuttavaksi [Luonnonvaraklusterin Teamsin kokouskansioista \(Kokous_2024_04_XX\)](#) nimellä Ennakointi_Tekoäly.pdf.

5. Klusteritoimijoiden keskeiset ajankohtaiset kuulumiset ja näkymät

Käytiin läpi klusteriorganisaatioiden ajankohtaiset kuulumiset ja näkymät jäsenten Teamsin kokouskansioon tekemien kirjausten pohjalta.

Keskusteltiin erityisesti lähiruoan potentiaalista ja merkityksestä paikallisen väestön sekä matkailijoiden ruokana.

Tulevan satokauden marjanpoimijatilanne puhututti. Tilanteen takia marjat jäänevät metsään ensi syksynä ja isommat toimijat joutuvat hankkimaan marjat ulkomailta.

Klusteritoimijoiden keskeiset ajankohtaiset kuulumiset

Klusteritoimija	Luonnonvara-alan/Klusteritoimijan näkökulmasta - Ajankohtaista/tilannekuva nyt - Näkymät/tarpeita, joihin vastattava - Tiedotettavaa
Maaseutuuyrittäjä Anne-Mari Söderström	Lapin maitotilat vähenivät 10:llä viime vuonna, maitomäärä putosi 2,6 milj. litraa 78,7 milj. litraan. Syksy oli ensin kovin sateinen ja sitten tuli talvi yhtäkkiä, monella jäi lannat levittämättä, tietää kevääksi ongelmia. Puukauppa käy, vaikka Metsä Fibren tehtaalla on räjähdysten takia seisokki.
MTK Kaija Kinnunen Aino Kurtti	Kevään koittaessa viljelijöillä yleensä mieliala kohenee ja odotukset kesästä ja sadosta ovat korkealla. Viime vuoden aikana viljelijöiden näkemys tuotannon jatkamisesta oli pessimistinen, mutta lopulta kuitenkin maitotiloista lopetti vain 10. www.mtk.fi/lappi/maitotilasto2023 Ranualla 21 tilaa on yhdessä perustamassa biokaasulaitosta. Tulevaisuuden näkymät ovat valoisat ja innostus tarttuu myös muihin yrittäjiin.
Arctic Ice Cream Factory Anna-Riikka Lavia	Yritysverkoston näkökulmasta syntynyt uusia elintarvikealan yrityksiä. Jakelukanavien kehittäminen on tärkeää, samoin tuottajien välisen yhteistyön vahvistaminen. Louen ympäristön kehittämiseksi haettu hankerahoitusta.
Luonnonvarakeskus Rainer Peltola Rauno Kuha Johanna Leppälä	Elintarviketuotantoon ja hankintaprosessiin liittyvä tiedotushanke ollut menossa paikallisen lähiruoan tuotannon ja käytön edistämiseksi. Jatkohanke on käynnistynyt.

<p>Lapin koulutuskeskus REDU Kyösti Paloniemi Ulla-Maija Poranen Maarit Vilppunen</p>	<p>Elintarvikkeen opiskelijamäärä yhteishaussa on pysynyt samana kuin viime vuosina. Lyhytkoulutukset tuovat piristystä ja antavat positiivista näkymää. Uudistuneeseen oppimisympäristöön on käynyt tänä vuonna tutustumassa yli 100 hlöä. Säilyke-hanke on edennyt ensimmäiseen puoltoon, vielä odotetaan rahoittajan, Lapin liiton, päätöstä. Yhteishaussa metsäalalla on ollut paljon hakijoita. Myös metsäalan hankkeisiin odotetaan rahoittajan päätöstä. Metsäalan opiskelijat ovat työllistyneet hyvin alueen yrityksiin.</p>
<p>Lapin AMK Veikko Maijala Anne-Mari Väisänen</p>	<p>Biotalous (agrologit ja metsätalousinsinöörit) yhteishaussa ollut sama vetovoima kuin viime keväänä. Metsätalouden monimuoto-opinnoissa vetovoima erittäin hyvä ja metsäalan työllisyystilanne on hyvä. Biotalouslaboratorioympäristöön on käynyt tutustumassa paljon eri sidosryhmiä ja siellä on toteutettu koulutus- ja hanketoimintaa. Laboratorio toimii myös yritysten tuotekehitys- ja testausympäristönä (erityisesti luonnontuotteet). Paljon uusia kehittämishankkeita on saatu liikkeelle. Ammattikorkeakoulun strategian yhdeksi kärjeksi on nostettu kestävä metsätalous ja ruokatuotanto.</p>
<p>Ammattiopisto Lappia Jarmo Saariniemi</p>	<p>Ammattiopisto Lappian Maaseutuyrittäjyyden osaamiskeskus Tervolan Louella on maamme pohjoisin maatalous-, puutarha- ja eläintenhoitoalan koulutusta tarjoava oppilaitos. Toimipaikka on lähdetty kehittämään osaamiskeskus toimintaperiaatteella. Tavoitteena on saada Louesta koulutuksen, yritystoiminnan, tutkimuksen, neuvonnan ja maaseudun hanketoiminnan keskus. Loue on verkostoitunut alueen elinkeinoelämän, tutkimuslaitosten, Lapin amk:n, Lapin yliopiston, ELY-keskuksen ja MTK:n sekä Pro Agrian kanssa. Loue on mukana myös Luonnonvara- ja Energia-alan klusteritoiminnassa.</p> <p>Ammattiopisto Lappia on aktiivinen elinkeinoelämäyhteistyön toimija ja kehittäjä. Yritysyhteistyö on noussut erittäin tärkeäksi koulutuksen, yritystoiminnan ja maaseudun kehittämistyössä. Osaamiskeskuksessa toimii naudan- ja lampaanlihan jalostusyksikkö Meän Liha Oy sekä maidon jatkojalostusyritys Arctic Ice Cream Factory. Erikoiskasvien kasvatuksessa tehdään yhteistyötä Aromtech Ltd:n 2 hehtaarin tyrni- sekä alueen pienpanimoiden kanssa humalaköynnöskoealalla. Yritysten ja oppilaitoksen välinen yhteistyö avaa monenlaisia mahdollisuuksia kaikkien osapuolten toiminnan kehittämiseen. Konkreettisenä esimerkkinä elintarviketalouden ammattitutkinnon toteutus yhteistyössä Meän Liha Oy:n kanssa. Arctic Ice Cream Factory Oy:lla on tuotantotilat Louen koulutilan yhteydessä. Jäätelöitä valmistetaan omassa maitoalan laitoksessa neljän työntekijän voimin. Arctic Ice Cream Factory valmistaa omalla brändillään arktisia herkuttelujäätelöitä.</p> <p>Ammattiopisto Lappian Louen toimipaikan nopea kehittyminen Maaseutuyrittäjyyden osaamiskeskukseksi on tapahtunut yritysten ja tutkimuslaitosten myötävaikutuksella. Louen vahvaa osaamista ovat pohjoinen maa-, metsä- ja puutarhatalous, kiertotalous ja maaseutuelinkeinojen kehittäminen. Osaamiskeskuksessa on hyvät tilat ja oppimisympäristöt maa- ja puutarhatalouden pohjoiselle tutkimustoiminnalle. Tutkimuslaitosyhteistyö Luonnonvarakeskuksen kanssa mahdollistaa tutkimustiedon jalkauttamisen opiskelijoille ja tiloille nopeammin. Luken ja Lappia Ammattiopiston yhteistyöllä turvataan pohjoissuomenkarjan eli lapinlehmien, suomenlampaiden, kainuunharmaslampaiden ja niiden jälkeläisten geenivarojen säilytys ja ylläpito. Luke ja Ammattiopisto Lappia tekevät yhteistyötä alkuperäisrotujen perinnöllisen monimuotoisuuden ylläpitämiseksi ja kokoavat geneettistä materiaalia eläingenivarojen pitkäaikaissäilytystä varten.</p> <p>Louen 10 vuoden kehittämissuunnitelmassa 2023-2032 painopisteenä on lähiruokatuotannon ja siihen liittyvän osaamiskeskuksen perustaminen sekä elintarvikealan koulutuksen kehittäminen. Tavoitteena on, että Ammattiopisto Lappian Louen toimipaikasta muodostuu Lapin Fiskars osamis- ja palvelukeskus.</p> <p>Kevään 2024 yhteisvalinnassa Maatalousalan perustutkintoon haki 20 opiskelijaa, metsäalan perustutkintoon 4 ja puutarha-alan perustutkintoon 4 opiskelijaa. Jatkuvan haun kautta Louen opiskelupaikaksi valitsee 60 % opiskelun aloittaneista. Louella opiskelee tällä hetkellä 235 opiskelijaa.</p>

<p>Saamelaisalueen kou- lutuskeskus Janne Näkkäläjärvi</p>	<p>SAKKssa pääkoulun uudistus- ja muutosremontti etenee aikataulussa ja uusina tiloina nahka- muokkaamo ja takomo on otettu käyttöön. Ne sijaitsevat Inarin kylällä pääkoulun alueella Me- nesjärventie 4ssa.</p> <p>Uuden opetusteurastamon suunnittelutyöt aloitetaan kuluvan vuoden syksyllä. Tavoitteena on, että uusi opetusteurastamo olisi käyttövalmiina 2026 teurastuskaudelle. Uuden teurastamon sijainti tulee olemaan alustavasti Inarin kk pohjoiseen pari kilometriä. Tulemme luopumaan ny- kyisestä Kaamasen Toivoniemen luontaistalouden kehittämisyksikkö -campuksesta kokonaan ja toiminnot siirtyvät Nariin.</p> <p>Parhaillaan toteutamme myös EAKR rahoitteista Poroteurastamotoiminnan kehittäminen uuden teknologian ja innovaatioiden avulla -hanketta, jossa SAKK on päätoteuttaja ja Lapin AMK part- neri. Hankkeen nettisivut: <a href="https://www.lapinamk.fi/fi/Yrityksille-ja-yhteisöille/Tutkimus,-kehi-
tys-ja-innovaatiot/Teollisuuden-ja-luonnonvarojen-osaamisala/Tulevaisuuden-teurastamo">https://www.lapinamk.fi/fi/Yrityksille-ja-yhteisöille/Tutkimus,-kehi- tys-ja-innovaatiot/Teollisuuden-ja-luonnonvarojen-osaamisala/Tulevaisuuden-teurastamo</p>
<p>Kolarin kunta, Luon- nontuotealan kasvu- koordinaattori -hanke Hanna-Riina Vuontis- järvi</p>	<p>Kolarin, Kittilän, Pellon, Enontekiön ja Muonion yhteinen Luonnontuotealan kasvukoordinaat- tori-hanke loppuu kesäkuussa. Kyseessä on tiedonvälityshanke, jonka aikana on rakennettu n. 100 toimijan alueellinen verkosto. Verkosto koostuu luonnontuotealalla suoraan toimivista yrit- täjistä, luonnontuotteita hyödyntävistä yrittäjistä, luonnontuotealan opiskelijoista, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden sekä yhdistysten toimihenkilöistä ja kuntien elinkeinon kehittäjistä. Verkoston toiveena saada ajantasaista ja tutkittua tietoa, joka tukee yritysten liiketoiminnan ke- hittämistä ja arvon kasvattamista. Tiedon jakamisen kriteereinä selkeys, kiteyttäminen, inspi- roivuus, mielenkiintoisuus ja hyödyllisyys.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Länsi-Lapissa on tuotettu valtavasti tietoa luonnontuotealalle viime vuosien aikana. Lisäksi tässä hankkeessa tuotettiin noin 60 julkaisua (podcastit, videot, raportit, esitteet). - Halusimme kunnissa yhdistää nämä tiedon voimavarat yhteen elinkeinoelämää hyödyttä- väksi kokonaisuudeksi. Syntyi Mettän vilja - julkaisualusta, johon on kerätty Länsi-Lapin alu- eella tuotettu luonnontuotetieto ja sitä on täydennetty tarvittavin osin. Alustalle olemme jakaneet tiedon raaka-ainekohtaisesti (sisältää kalan, riistan, keruutuotteet). Raaka-aineet on valikoitu yritysten suurimpien tarpeiden ja volyymin mukaan. Jokaisen raaka-aineen alla on 10 askelmerkkiä, joita seuraamalla yrittäjä pystyy rakentamaan uuden tuotteen. Askeleet etenevät aina tarinallistamisesta tuoteideaan, sen testaamiseen, brändäämiseen ja rahoi- tukseen. Julkaisualusta osoite on www.mettanvilja.fi - Julkaisualustan tueksi suunnittelutoimisto viimeistelee tällä hetkellä luonnontuotteita hyö- dyntäville yrittäjille suunnattua Mettän viljan ratkaisukirjaa. Ratkaisukirjan tavoitteena on auttaa yritystä tuomaan luonnontuotteet vahvemmin osaksi liiketoimintaansa (tuotteita ja palveluja). Tästä tulee painettu ja digiversio, jota jaetaan mm. Yrittäjille, kuntien yritysneu- vontaan ja alueen oppilaitoksiin. <p>Juuri nyt oikoluennassa on Länsi-Lapin luonnontuotestrategia vuosille 2024–2030. Strategian työstämisessä on hyödynnetty hankkeessa käytettyä ja tuotettua tietoa, kyselyitä ja haastatte- luita. Nostona tähän, että strategiassa on pohdittu mm. luonnontuotealalla suoraan ja välillisesti toimivien verkoston jäsenten rooleja ja kehittämistoimenpiteitä alan edistämiseksi alueella (kun- nat, yritykset, yritysryhmät, yhdistykset ja järjestöt, oppilaitokset, tutkimusorganisaatiot ja viran- omaiset). Kehittämisen paikkoja olemme jaotelleet 7 teeman alle. Jokaiseen teemaan on raken- nettu ehdotus työryhmästä, tavoitteet ja ihan konkreettiset ratkaisukeinot, joihin toivon mu- kaan työryhmien olisi helpompi tarttua.</p> <p>Lisäksi hankkeessa syntyneitä tuotoksia jalkautetaan paraikaa ja kevään 2024 aikana tullaan jär- jestämään 4 jalkauttamistilaisuutta osatoteuttajakuntien alueelle. Uutiskirjeiden ja sosiaalisen median kautta tapahtuvaa tiedonvälitystä verkostolle jatketaan.</p>
<p>TE-toimisto Inga Savukoski Marjut Luttunen</p>	<p>Luonnonvara-alalle on tehty muutamia myönteisiä starttirahapäätöksiä, lähinnä metsätalouteen ja elintarvikepuolelle. Kiinnostusta uuteen yrittäjyyteen tuntuu yhteydenottojen perusteella ole- van esim. poroteurastamoissa jätteenkäsittelymateriaalien hyötykäyttöön uusien innovaa- tioiden kautta ja siitä edelleen hyödykkeiksi. Yhteiskunnallinen yrittäjyys ja paikallisen elinvoi- man tukeminen kiinnostaa yrittäjyyttä suunnittelevia enenevässä määrin.</p>

<p>ELY-keskus Anne Ristioja Paula Alho</p>	<p>Maaseuturahaston uuden kauden kehittämishankepäätöksiä on vihdoin päästy tekemään yritystukipäätösten lisäksi. Uutena asiana rahoituksessa ovat yleishyödylliset ympäristö- ja ilmastoinvestoinnit. Lapissa ko. teeman alla rahoitetaan mm. vesistökuunnostukseen tarvittavaa kalustoa (vene, traileri, kaislan niittokone jne.) sekä vieraslajien pyyntiin tarkoitettua kalustoa, mm. ansoja ja loukkuja. Tulossa hankekoulutus 7-8.5.2024, lisätietoa https://maaseutu.fi/tapahtuma/ei-oppi-ojaan-kaada-hankekoulutus-maaseudun-toimijoille/, perusasiaa hanke- ja yritystuista. Koulutus striimataan. Hallituksen tämän viikon kehysriihen jälkeen tiedetään, mitä maaseuturahaston leikkaukset tarkoittavat käytännössä.</p>
---	--

6. Toimialaklustereiden vuoden 2024 yhteinen teema – datatalous ja tekoäly

Antti Haase Lapin ammattikorkeakoululta esitteli Lapin Yrityskiihdyttämö -hanketta, joka on saamassa rahoituksen Lapin liitosta. Kolmivuotinen monialainen hanke alkaa syksyllä 2024. Hankkeeseen liittyy tekoälyn hyödyntämistä tukevia pilotteja ja koulutuksia. Keskustelussa tunnistettiin luonnonvara-alan teemojen kytkeytyminen hankkeen toimintaan. Sovittiin, että esitellään yrityspilotteja klusterikokouksessa, kun hanke pääsee liikkeelle.

Tekoälyteemaisia vinkkejä:

- ilmaiset [The Elements of AI](#) – verkkokurssit
- Antti Merilehto – tekoäly ja chat gpt arjessa

Keskustelussa nostettiin esille mm.

- Rahoituskäsittelyssä on myös Älykäs kylä -hanke, ml. sosiaaliset aspektit ja yhteisöllisyys. Hanketta esitellään luonnonvaraklusterin kokouksessa, kun se on saanut rahoituksen.
- Kyläverkkohankkeet tukevat myös elinkeinotoimintaa.
- Metsädataa on paljon – hyödynnettävyys luonnontuotteiden löydettävyydessä dataja yhdistelemällä
- Lapin metsätalospäivät/metsätuhojen tunnistaminen – saman tekniikan hyödyntäminen luonnontuotepuolella
- maitoautot ja puutavara-autot tiestön ylläpitotiedon kerääjinä

7. Tulevaisuusnostot luonnonvaraklusterin luotsi -sivustolle

Keskustelun pohjalta kokouksen jälkeen muotoillut tulevaisuusnostot löytyvät [luonnonvara-alan klusterin Lapin luotsi -sivulta](#):

- Luonnontuotealan koulutus sidottava vahvasti yrittäjyyteen ja kehittämiseen
- Paikallisuudella suuri merkitys ruokatuotannossa sekä huoltovarmuuden ja yhteisöllisyyden edistämässä
- Tekoäly saatava yritysten, yhteisöjen ja tiedonkeruun tueksi ja tekoälyn tuottama tieto käyttöön

8. Muut asiat

AMK:n ClimateFood-hanke järjestää opintomatkan Ruotsiin Öjebyn Agro Parkiin elokuussa 22.–23.8.2024. [Agro Park](#) on maaseutuyrittäjyyden osaamiskeskus, jossa tehdään mm. maanviljelyyn liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä. Tuula Uusipaavalniemi on välittänyt klusterin jäsenille tietoa matkasta.

Luonnontuotepäivät Oulussa 13.-14.11.2024: <https://www.aitoluonto.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tapahtumat-ja-materiaalit/luonnontuotepaivat/oulu-2024/>

9. Seuraava kokousaika ja -paikka sekä teema

Seuraava kokous keskiviikkona 2.10. klo 12.30–15.30 Lapin ammattikorkeakoulun tiloissa Torniossa. jatketaan tekoäly -teeman parissa mm. tässä kokouksessa kohdassa 6. esillä olleiden hankkeiden osalta.

10. Tutustuminen Lapin ammattikorkeakoulun biotalouslaboratorioon

Tutustuttiin laboratoriotiloihin, kuultiin toiminnasta ja yhteistyömahdollisuuksista sekä maisteltiin luonnon-
tuotejäätelöitä.

11. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 16.10.